

**ЕЛЕКТРОНЕН БЮЛЕТИН
РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ – СОФИЯ**

**E-BULLETIN
REGIONAL HISTORY MUSEUM – SOFIA**

Supplementum I

Доклади от Националната научна конференция
„100 години Ньойски договор: Национални измерения
и отражението им върху София и Софийско“

Proceedings of the National Scientific Conference
“100 years of the Treaty of Neuilly: National dimensions
and their impact on Sofia and the Sofia Region”

**Издателство на Регионален исторически музей – София
Publishing of Regional History Museum – Sofia**

София 2023

**„Е-бюлетин“ е периодично научно електронно издание на
Регионален исторически музей – София**

**“E-Bulletin” is a periodical scientific electronic edition of
Regional History Museum – Sofia**

Съставители

д-р Александър Станев (РИМ–София)
Цветозар Йотов (РИМ–София)

Отговорен редактор

Цветозар Йотов (РИМ–София)

Редакционна колегия

доц. д-р Венета Ханджийска-Янкулова
(РИМ–София)
гл. ас. д-р Илиана Борисова-Кацарова
(СУ „Св. Климент Охридски“)
д-р Марио Филипov (РИМ–София)
Елена Николова (РИМ–София)

Техническо оформление

Светлана Чолакова

Editors

Alexander Stanev, PhD (RHM–Sofia)
Tzvetozar Yotov (RHM–Sofia)

Editor-in-chief

Tzvetozar Yotov (RHM–Sofia)

Editorial Board

Veneta Handzhiyska-Yankulova,
Assoc. Prof., PhD (RHM–Sofia)
Iliana Borisova-Katsarova, Chief Assist.
Prof., PhD (SU “St. Kliment Ohridski”)
Mario Filipov, PhD (RHM–Sofia)
Elena Nikolova (RHM–Sofia)

Layout

Svetlana Cholakova

**Издавателство на Регионален исторически музей – София
Publishing of Regional History Museum – Sofia**

ISSN 2603-4247

**Изисквания към авторите за подготовка на публикация / Requirements for authors
when preparing a publication: <https://e-bulletin.sofiahistorymuseum.bg/bg/requirements>**

Регионален исторически музей – София
Regional History Museum – Sofia

ЕЛЕКТРОНЕН БЮЛЕТИН E-BULLETIN

<http://www.sofiahistorymuseum.bg/bg/>

<http://e-bulletin.sofiahistorymuseum.bg/bg/>

Suppl. I/2023

ISSN 2603-4247

СЪДЪРЖАНИЕ CONTENT

ВМЕСТО ПРЕДГОВОР

Цветозар Йотов

INTRODUCTION

Tsvetozar Yotov

.....7-14

ВОЙНАТА...

Александър Станев

THE WAR...

Alexander Stanev

.....15-26

НАБЛЮДЕНИЯ ВЪРХУ РАННИТЕ ПАМЕТНИЦИ В ЧЕСТ НА ЗАГИНАЛИТЕ ВЪВ ВОЙНИТЕ ЗА НАЦИОНАЛНО ОБЕДИНЕНИЕ (1912–1918 Г.) В СОФИЙСКА ОБЩИНА

Илия Мечков

OBSERVATIONS ON THE EARLY MONUMENTS IN HONOR OF THE PERISHED IN THE WARS FOR NATIONAL UNIFICATION (1912–1918) IN THE SOFIA MUNICIPALITY

Iliia Mechkov

.....27-45

СОФИЯ – ЦЕНТЪР НА БЕЖАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ОТ ЗАПАДНИТЕ ПОКРАЙНИНИ <i>Людмила Зидарова, Елена Бугарчева</i>	
SOFIA – CENTER OF REFUGEE ORGANIZATIONS FROM THE WESTERN OUTLANDS <i>Liudmila Zidarova, Elena Bugarcheva</i>	47–57
НЪОЙСКИЯТ ДОГОВОР И АРМЕНЦИТЕ В БЪЛГАРИЯ <i>Гоар Хнканосян</i>	
THE TREATY OF NEUILLY AND THE ARMENIANS IN BULGARIA <i>Goar Hnkanosyan</i>	59–77
НЕИЗВЕСТНИ СТРАНИЦИ ОТ ДЕЙНОСТТА НА АМЕРИКАНСКИТЕ МЛАДЕЖКИ ХРИСТЯНСКИ ОБЩЕСТВА В БЪЛГАРИЯ <i>Петко Мангачев</i>	
UNKNOWN SITES ON THE ACTIVITIES OF AMERICAN YOUTH CHRISTIAN SOCIETIES IN BULGARIA <i>Petko Mangatchev</i>	79–85
СТАРИННИ МЕСТНИ ИМЕНА ОТ ЦАРИБРОДСКО <i>Анна Чолева-Димитрова</i>	
ANCIENT PLACE NAMES OF TSARIBROD REGION <i>Anna Choleva-Dimitrova</i>	87–95
ЛАНДШАФТНАТА АРХИТЕКТУРА НА СОФИЯ ПРЕЗ 20-ТЕ ГОДИНИ НА ХХ ВЕК <i>Мария Гуркова</i>	
THE LANDSCAPE ARCHITECTURE OF SOFIA IN THE 1920S <i>Maria Gurkova</i>	97–110
АКЦИИ СРЕЩУ НЪОЙ: 1989–1997 Г. (ВЪЗРАЖДАНЕ НА ПРОТЕСТИТЕ НА 27 НОЕМВРИ ОТ МАКЕДОНСКАТА МЛАДЕЖКА ОРГАНИЗАЦИЯ) <i>Евгений Еков</i>	
ACTIONS AGAINST TREATY OF NEUILLY: 1989–1997 (REVIVAL OF PROTESTS ON NOVEMBER 27 FROM THE MACEDONIAN YOUTH ORGANIZATION) <i>Evgeniy Ekov</i>	111–129

ЧЕТЕНИЯ НА СОФИЙСКИЯ МУЗЕЙ

**100 ГОДИНИ НЬОЙСКИ ДОГОВОР:
НАЦИОНАЛНИ ИЗМЕРЕНИЯ
И ОТРАЖЕНИЕТО ИМ ВЪРХУ
СОФИЯ И СОФИЙСКО**

СТАРИННИ МЕСТНИ ИМЕНА ОТ ЦАРИБРОДСКО

Анна Чолева-Димитрова

Царибродско или бившата Царибродска е част от географското и политическото понятие Западни покрайнини. Във физикогеографско отношение този регион включва няколко по-малки области: *Горни Висок, Дерекула, Забърдие, Нишавската долина/Понишавието* и *Бурел*. Главната отводнителна артерия е р. Нишава. Най-големите планински масиви представляват разклонения или дялове от Стара планина.

Царибродско е населявано още от древни времена. В много от селищата има открити следи от праисторическата епоха – находките свидетелстват за живот от епохата на енеолита – 3300–2200 г. пр. Хр. В областта на Нишавската долина такива следи се откриват в селата Лукавица и Бачево; в областта Горни Висок, в с. Горни и Долни Криводол и Сенокос; в Забърдието – в селата Мъзгош, Смиловци, Петърлаш и Одоровци (Николова 2001: 183; 2002: 99; 2003: 113; Лазић, Миљковић 2017).

В района има многобройни останки от антични и средновековни крепости. През Античността оттук е минавал пътят *Via Militaris/Via Diagonalis*. През късноантичния период тук са били изградени многобройни обекти (Николова 2003: 113; Лазић, Миљковић 2017).

За следите от тези епохи споменават едни от първите изследователи и археолози на българските западни краища. Върху някои от паметниците има запазени и надписи. В с. *Градинье* е открита милиарна колона. От възстановения надпис (222–230 г.) се узнава името на императорския наместник на провинция Тракия (Добруски 1900: 103–104; Mihailov 1966: 102). В Цариброд, в м. *Дубието*, е открита също милиарна колона от варовик. „Колоната е била побита до римския път, който е минавал през близката станция *Balanstra*, тъждествена с градището между Цариброд и Градинье. Селищата са били включени в Сердикийската област, която е част от провинция Тракия. Надписът е от времето на Каракала, идентичен е с надписа, намерен в Пирот, който гласи, че Пирот е принадлежал към Сердикийска област“ (Добруски 1900: 102; Mihailov 1966: 102–104).

В последните си изследвания учените са категорични – няма прекъсване на културата в България – от праисторическо време до ден днешен земите ни са

били обитавани. Може да се предположи, че на местата, където са открити следи от праисторическо време, по всяка вероятност са живели и траки – автохтонно население на Балканския полуостров. Откритите по-късни паметници, поместени и тук, са доказателство за това. Бившето Царибродско и Пиротско са били част от областта Сердика на провинция Тракия.

През Средновековието регионът е известен със своите многобройни църкви и манастири. В Предговора на излязлата наскоро книга „Вяра и камък – църкви и манастири“, едно изключително добро издание на изследване върху богатото наследство от християнски храмове в историческите западни български краища, се заявява, че „хора, които добре познават Царибродско, Пиротско и Трънско казват, че тези три района, по броя на намиращите се в тях черкви, манастири, параклиси и оброчища, представляват малка Света гора“ (Иванов и др. 2018: 7).

По време на турското владичество районът не е бил заселен от турци, това е позволило населението да остане компактно българско, „без етническо разбиване на ареала от турска колонизация по селата“ (Гандев 1972: 160). Голяма част от названията на селищата са съществували и по време на петвековното турско владичество. В повечето случаи ойконимите са регистрирани за първи път в турски извори от XV–XVIII век (Чолева-Димитрова 1991).

След подписването на Санстефанския мирен договор от 3 март 1878 г. Пирот влиза в състава на Княжество България. Данните красноречиво говорят, че цялата област около града тогава е била населена с българи. Същата година, след провеждането на Берлинския конгрес Пиротският край се присъединява към Сърбия. След Първата световна война и Царибродско попада в пределите на Кралството на сърби, хървати и словенци. До 1920 г. Цариброд е център на околия в Царство България. Ньойският договор, подписан през 1919 г., изключва района, в който се намира градът, заедно с други части от България по границата ѝ с другите съседни държави.

Страданията и тегобите на българите са предадени много точно от изследователите в края на XIX век: „Единството на нашето отечество се разнебити съ разпокъсването България на няколко части, от които едният се оставиха под Турция, други подъ Сърбия, а трети подъ Ромъния“ (Христов 1894: 259). След Ньойския договор (т.нар. Ньойски диктат) българите от западните български краища са подложени на денационализация, насилствена асимилация и сърбизация.

Когато говорим за Западните покрайнини ние разбираме територията, на която са живеели или живеят и сега българи, намираща се извън държавните ни граници. Те са разположени на територията на днешна Република Сърбия – от сръбско-македонската граница до поречието на Тимок и Видинско, между западната българска граница според Берлинския конгрес 1878 г. и тази, прокарана според разпоредбите на Ньойския договор от 1919 г.

Настоящата статия има за цел да представи в обобщен вид резултатите от едно по-обширно ономастично проучване за Царибродско. Вниманието ни ще бъде насочено предимно към старинността на онимите. Въз основа на ономастичен етимологичен анализ *местните* (местностни и водни) *названия* или микро-топонимите, са определени по произход и значение. Този род изследвания позволяват да се очертаят старинните пластове топоними в даден район, както и да се направят изводи за етногенетичната принадлежност на населяващите

дадена област. В проучването са включени тридесет и четири селища, които и досега са на територията на съседна Сърбия, принадлежали на бившата Царибродска околия, а днес са част от различни сръбски общини. Микротопонимията на Царибродско е съхранила много старинни елементи, които доказват и общите и корени с българската онимна система.

В труда се включват предимно селища от община Цариброд, както и селища, които в миналото са били част от Царибродско, а сега принадлежат към други общини в района, напр. Пирот (сега окръжен център, включващ и Царибродско в Р. Сърбия). След Освобождението на България (1878 г.) някои от селищата, разделени от границата, са включени в други околии, напр. Височка: *Бр(ъ)лог, Дойкинци, Йеловица, Р(ъ)жана, Росомач, Ръсовци*. Село Росомач е разделено от границата, една част от него остава в България (Христов 1894: 314–315; Божков 1986).

Имената на местностите в голямата си част са ексцерпирани от писмени източници (административни документи). Според менизточниците са относително надеждни. Топонимите са записани с ударение, посочени са и изобилни географски характеристики и др. екстралингвистични данни. Топонимите са потвърдени от голям брой осведомители. Събраният материал има претенция да е максимално изчерпателен.

Направените ономастични етимологични анализи на 3000 микротопонима от района на Царибродско могат да се обобщят в следните изводи:

1. Старинни пластове оними:

Като най-старинни трябва да се определят топонимите, в които се откриват следи от езика на засвидетелстваните най-древни жители по тези земи – траките. При липсата на ранни писмени извори, изследването на микротопонимията е единствената възможност да потърсим отговорите на много неразрешени и до днес въпроси и един от най-важните – дали са останали следи от тракийския език (траките) в българската топонимия.

1.1. Тракийски: *Арзънь* (Дуриданов 1978: 72; 1981: 12); *Йѐрма /Ерма* (Георгиев 1960: 52–53); *Ναισσός* (Георгиев 1960: 35).

Арзънь – гори, извор, Бач. – Срв. СелИ *Арзан* в Брезнишко. Според Дуриданов (1978: 72; 1981: 12) названието е трак.: *Arzanis или *-nias*, от ие. корен *arg 'бял', разширен със суф. *-an-*. Тук вероятно по цвета на почвата. Срв. сръб. *арзан* 'дебела свећа' (вж. подробно Vlajić-Popović 1990).

1.2. Производни от тракийски лични имена или от преномени, които са били част от тракийската антропонимна система.

Изследвайки ономастичен материал, прилагаме и типично ономастични методи. Преди всичко това е реконструкцията на имената и формите. Тъй като в повечето случаи се предполага в онимите да е съхранено лично име, то използваният конкретен/специфичен метод е антропонимична реконструкция в микротопонимията (Чолева-Димитрова 1995, 2010; Choleva-Dimitrova 2014). Установено е, че едни от най-старите лични имена се откриват в старинните местностни названия (Чолева-Димитрова 2000, 2009, 2010, Choleva-Dimitrova 2017, 2018). Според Илчев „с настаняването на Балканския полуостров българските славяни ще да са възприели имена от тракийския субстрат... Засвидетелстваните тракийски имена от нашите земи, като *Бизис, Дадас, Долес, Котис, Мендас, Раскос, Садокос, Севтес, Терес*, вероятно са днешните *Бизо, Дадо, Доле, Коте, Мендо, Раско, Садо, Сево, Терьо*“ (Илчев 1969: 9).

Тук могат да се направят предположения за някои отантропонимни названия, че са съхранили имена, които са носели и траките, напр. *Битевица* и др.

Битевица – 1) гора, ливади, Рос; 2) ливади, ниви, Сен. – Прилаг. от изч. ЛИ *Бите*, ЗФ на *Бито* и наст. *-ица*. Има две предположения за произхода на ЛИ *Бито*: едното – съкратено от *Веле-бит* и под., (ЛИ *Бито*, XVI век – Заимов 1988: 21); другото – срв. най-често срещаното трак. ЛИ в писмени паметници/ “Les noms thraces les plus populaires”: *Bithus* (500), срв. още и ЛИ: *Βιθας, Βειθας, Βιθης* [*Bithianus*] [*Bithio*], *Bitho, Βιθυς, Βειθης, Bithitralis, Bitus, Bithys* (*Bithys*, син на *Κοτυς*), *Beitus, Bitos, Vithus, Vitus, Βιθυς, Βειθυς, Βιθους, Βιθος* – тези лични имена са регистрирани в надписи от районите на Pautalia (Кюстендилско, Радомирско, Пернишко, Дупнишко), Serdica, Nicopolis ad Nestum, Philippopolis, Augusta Traiana, Pizus (вж. подробно Dana 2014: 197–303; Detschew 1957: 42). Срв. ВИ *Битин дол* в Годечко (Симеонов 1966: 126), МИ *Битень* в Берковско (Михайлова 1986: 62), *Битовото* в Монтанско (Михайлова 1984: 83), *Битен* в Пернишко (Велев), СелИ *Битевици* в обл. Г. Вилна (RGN 1962: 394); ВИ *Битица* в обл. Г. Харков, *Битовец* в обл. Г. Могилев (WRG 1960: 161).

1.3. Други, предимно арумънски/влашки: *Бук.р, Бучумет(?), Л.пура, Маг.ра, Пинет, Ск.рта, Чербес*; латино-румънски: *Кдстол* (у *Глджје*), *Кдстол* (у *Камину*).

Бук.р – пасище, ниви, Слав. – Вероятно от *букор*, млада букова гора, сечище’ (Симеонов 1966: 130); за образув. срв. *стобор*; МИ *Слогор-ице* в Радомирско, *Висор* в Кюстендилско (Чолева-Димитрова 2009: 399). Според Симеонов названието би могло да бъде старо, унаследено от тракийски или балкано-латински произход, тъй като в рум. и алб. има дума *bukor*. *Vukur* със значение ‘весел, красив, хубав’, която е отразена нашироко в румънската топонимия *Vucur, Vucureni, Vucura, Букурещ* (Симеонов, пак там). Срв. СелИ *Букоровци* в Годечко, МИ *Букура* във Врачанско (Николов 1997: 117), *Букор* в Ботевградско (Михайлова 2008: 102); СелИ *Букор* в обл. Перм (RGN 1962: 573).

Забележка: Няма регистрирани турски названия, възникнали от изафети, сигурен белег за незначителното присъствие на турския език в онимната номинация. Има малък брой названия, възникнали от турски заемки на българска почва. Историческите данни също са в подкрепа на това становище (Гандев 1972: 160). Има едно название с гръцки произход: *Петриволь*.

2. За старинността на топонимите можем да съдим по запазените в тях езикови особености, характерни за отминал етап в развитието на езика ни.

2.1. Прилагателни с *-јѣ-*: *Вија вода, Лисичий рид, Мечи дол* и др.

2.2. Различните форманти, специализирани при образуването на топонимите, също са сигурен белег на старинност, тъй като в днешно време не се използва този модел на онимна номинация.

-ак (-як): *Видрѣк, Върляк/ Върляк, Отричѣк*; *-ач/-ача (-яч, -яча)*: *Вртѣча, Дуняча*; *-еш*: *Белеш*; *-ир* (рядка): *Виштір*; *-ич*: *Видилич*; *-иш*: *Периш*;

2.3. Най-разпространените наставки при топонимобразуването в разглеждания район, както и в останалите части на страната, са *-ица// -ов-ица*: *Бобеница, Брезовица* и др.; *-ицица < -(ѣ)ск-ица*: *Болъевцица, Криводлъцица*; *-ице*: (**-istjo, *-iskjo*): *Браниште, Гнилице, Лъжице*; стб. *-ѣц- > -ѣц/-ец/-ац*: *-ец/-ѣц/-ац*: *Венѣц, Венѣц, Кнѣжавѣц, Провалѣц, Прѣжевац, Крутѣсавац* (ѣ > а, у > о в слаба позиция се определя като особеност, характерна за българския език (Божков 1984: 19) или под влияние на сръбския език).

2.4. Топоними тип „Дери-вол“: *Палй-горъица, Смъкнй-гузица*.

2.5. Сложни съществителни имена (Композиция): *Голорѣбро, Доброглед, Крстелѣз*,

2.6. Топоними от нарицателни без суфиксални изменения: *Бйло 4, Брес, Брод 3, Вир 9, Глог 2, Грло 2, Дел 5, Дол 7, Съд (Дзъд), Кръс 2* и т.н. (общо 201 названия). Тази първична топонимна номинация говори за една изключителна старинност на онимите – 6, 7% от названията са от този тип оними.

2.7. Префиксален именен тип названия или топоними, които са със слят предлог. Те са смятани също за изключително старинни (Дуриданов 1960: 121–184): *З^нога, З^стена, Н^полье, Улаз, Урог* и др..

2.8. Жителските имена, като старинен модел на номинация, са едно от сигурните доказателства за старинност на онимната система. В някои от тях са съхранени и отдавна изчезнали лични имена и прякори (Заимов 1967): *Борйнци, Гъгйнци, Клйчковци*.

2.9. Изчезнали вече в говора и езика ни думи: *Беценъак, Бйлник, Боботъло, Виштйр, Логори, Оплат*, и др. (общо 112 названия, 3,7 %, без да се отчитат повторенията).

Виштйр – 1) гъсталак, пасище, ниви, Йел; 2) ниви, пасище, Рос. – От изч. *вищир*, запазено в диал. *вищим* 'цвиля; смея се с висок глас' в Трънско (Младенов 2011: 43), също *вищя, виск* 'цвилене', *свищя* 'свиря силно, пищя' и в др. слав. ез. (БЕР 1971: 152), за образув. срв. *пастир, сатир, богатир* (ЭСРЯ 1986: 183), много рядка наст., за която се предполага, че е от прабълг. произход. Рядко се среща и в топонимията: срв. МИ *Бутир* в Радомирско (Чолева 2009). Тук вероятно обектът е персонифициран, семант. за място, където свистят, духат силно ветрове или са отглеждани много коне и те са цвилили. Би могло и с регресивна асимилация от *вещир/вещер*.

2.10. Старинни лични имена, прякори и родови имена са запазени в онимите. Голяма част от старинните антропоними са съхранени в микротопонимията: *Бисл^ва, Бѣлын вир, Войнегово орниче, Вунтино лѣжиште, Дйвдине крѹше, Жажѣмир, Ждимерица* и т.н. (общо 125 названия, 4,1 %, без да се отчитат повторенията).

Бисл^ва – планинско пасбище, ниви, ливади, извори (2). Каменни корита за напояване на овце, Дой. – От стар. ЛИ (При)бислав, срв. също *Бимир* < *Прибимир* (Заимов 1988: 20). Тук вероятно е образув. прил. с *-jъ-*, от начално *(При)биславја (*падина, долина, ливада и под.*), като втората част е отпаднала по-късно; названието е тип елипса. По-малко вероятно, но също възможно от начално женско лично име.

2.11. Царибродската топонимна система е съхранила голям брой названия, които могат да се определят като двойни, тип „София-Подуене“ (Заимов 1973), а тук ги определяме като „описателни“ (вж. по-подробно Първа гл., III, т. 5). Двойните названия са представени по различни начини:

- с дефис: *Вър-Забел, Вър-Ловница, Каца-камен, Којн-орница*;
- без дефис (с предлога *у*): *Вър у Камйну*;
- без дефис и предлог, със скоби: *Опашново (Кръстати дуб)*;
- двойното название е въведено с различни предлози: *Бѣлын вир (У рек. ту)*; *Бѣшково крѹиште (испод Гојак)*, *Брег (над селѣ уз Рек. ту)*, *Гълина орница (изнад Рѣсје)*, *Г_вна (преко Мос)*, *Рѣцин дол (къмто Славѣ)*; *Соколѣвица (Одма до Славковицу)*.

В някои случаи доуточняващите названия са доста подробни:

- Брод до Лук, (за у З^ногу ка ѝдемо),
- Кл^динче (под С^вино пл^дниште до Митин мос),
- Из^товѣи пут (Пут за Ст^ру пл^нину къмто К^меничко).

Без съмнение отбелязаните в писмени документи микротопоними от селищата на бившата Царибродска околия са старинни. Въпросът, на който предстои да отговорим е: колко старинни? Това би трябвало да докажат бъдещите ни изследвания. Важни остават научните факти, доказващи хипотезите.

Трябва да благодарим на българите, които въпреки всички страдания и лишения, са останали на земята на своите деди, а заедно с това са съхранили невероятното лексикално и ономастично богатство – названията на реките, долините, планините, както и названията на най-малките географски обекти (микротопонимията) – като част от словното богатство на българския народ.

* * *

От направените изводи за произхода и значението на изследваните микротопоними от района на Царибродско и други западни краища (Пиротско) стигам до заключението, че онимите следват характеристиките на съвременните български онимни системи (топонимна и антропонимна, вкл. и системата на родовите имена).

Голяма част от представените тук микротопоними са съхранили в основата си лексеми или антропоними, за които се намират точни успоредици в българската топонимия, както в съседните, източни на Царибродско краища, така и в по-отдалечени от този район области, населявани в древността от българи.

На практика топонимните данни потвърждават единството на българския език, въпреки късните влияния, които е изпитал и въпреки твърде агресивната политика, която му е била наложена от съседите.

Б И Б Л И О Г Р А Ф И Я

- БЕР 1971:** *Български етимологичен речник*. Т. 1. София, 1971.
- Божков 1986:** Р. Божков. *Български диалектен атлас (Северозападни български говори в Царибродско и Босилиградско)*. София, 1986.
- Велев 2012:** В. Велев. *Местните имена в Пернишко*. Велико Търново, 2012.
- Гандев 1972:** Хр. Гандев. *Българската народност през XV в.* София, 1972.
- Георгиев 1960:** В. Георгиев. *Българска етимология и ономастика*. София, 1960.
- Добруски 1900:** В. Добруски. *Материали по археологията на България*. – В: *Сборник за народни умотворения, наука и книжнина*. Т. XVI–XVII. София, 1900, с. 3–146.
- Дуриданов 1960:** И. Дуриданов. *Префиксално-именният тип в български и неговото значение за топонимичната стратиграфия*. – In: *Opomastica*, 10–11, 1960, с. 121–184.
- Дуриданов 1978:** И. Дуриданов. *Из топонимията на Брезнишкия край*. – В: *Език и литература*, 4, 1978, с. 72–85.
- Заимов 1967:** Й. Заимов. *Заселване на българските славяни на Балканския полуостров. Проучване на жителските имена в българската топонимия*. София, 1967
- Заимов 1973:** Й. Заимов. *Местните имена в Панагюрско*. София, 1973.
- Заимов 1988:** Й. Заимов. *Български именник*. София, 1988.
- Иванов и др. 2018:** Цв. Иванов, С. Костов, В. Николова, Л. Зидарова. *Вяра и камък (= Роден край, 8)*. Цариброд, 2018.
- Илчев 1969:** С. Илчев. *Речник на личните и фамилните имена у българите*. София, БАН.
- Лазиф, Миљковић 2017:** М. Лазиф, М. Миљковић. *Селиште код Димитровграда – неолитско насеље и римски пут*. – В: *Археолошка истраживања на аутопуту Е80*. Београд, 2017, с. 522–558.
- Михайлова 1984:** Д. Михайлова. *Местните имена в Михайловградско*. София, 1984.
- Михайлова 1986:** Д. Михайлова. *Местните имена в Берковско*. София, 1986.
- Михайлова 2008:** Д. Михайлова. *Местните имена в Ботевградско*. София, 2008.
- Младенов 2011:** А. Младенов. *Трънските думи. Речник на регионалния говор*. София, 2011.
- Николов 1997:** Б. Николов. *Местните имена във Врачанско*. София, 1997.
- Николова 2001:** В. Николова. *Микротопонимията на Забърдието*. – В: *Мост*, 166–167, 2001, с. 183–197.
- Николова 2002:** В. Николова. *Микротопонимията на Горни Висок*. – В: *Мост*, 170–171, 2002, с. 152–176.
- Николова 2003:** В. Николова. *Микротопонимия на селищата в Нишавската долина*. – В: *Мост*, 174, 2003, с. 113–126.
- Симеонов 1966:** Б. Симеонов. *Етимологичен речник на местните названия от Годечко*. – В: *Годишник на Софийския университет – Факултет по славянски филологии* Т. LX. София, 1966, с. 115–249.
- Христов 1894:** С. Христов. *Пиротският окръг и неговото население*. – В: *Сборник за народни умотворения, наука и книжнина*. Т. XI. София, 1894, с. 259–325.
- Чолева-Димитрова 1991:** А. Чолева-Димитрова. *Ойконимите в турски документи от XV–XVI в.* – В: *Български език*, 6, 1991, с. 579–583.
- Чолева-Димитрова 1995:** А. Чолева-Димитрова. *Антропонимичната реконструкция в микротопонимията*. – В: *Български език*, 1–2, 1995, с. 59–64.
- Чолева-Димитрова 2000:** А. Чолева-Димитрова. *Старинните лични имена в микротопонимията*. – In: *Palaeobulgarica*, 2, 2000, с. 97–111.
- Чолева-Димитрова 2009:** А. Чолева-Димитрова. *Местните имена в Радомирско*. София, 2009.

- Чолева-Димитрова 2010:** А. Чолева-Димитрова. Старинни лични имена, запазени в селищни имена от Югозападна България. – В: Македонски преглед, 2, 2010, с. 73–84.
- ЭСРЯ 1986:** Этимологический словарь русского языка. Т. I. Москва, 1986.
- Choleva-Dimitrova 2014:** A. Choleva-Dimitrova. Über die Rekonstruktion von Personennamen aus Toponymen (auf der Basis von Toponymen aus dem Gebiet um Radomir). – In: *Linguistique balkanique*, 1, 2014, pp. 11–18.
- Choleva-Dimitrova 2017:** A. Choleva-Dimitrova. Remnants from the Thracian language in the contemporary toponymy of Gorna Struma. – In: *Linguistique balkanique*, 2, 2017, pp. 213–222.
- Choleva-Dimitrova 2018:** A. Choleva-Dimitrova. Thracian Personal Names in Bulgarian Onymy. – In: *Linguistique balkanique*, 1, 2018, pp. 19–33.
- Dana 2014:** D. Dana. *Onomasticon Thracicum: répertoire des noms indigènes de Thrace, Macédoine, Orientale, Mésies, Dacie and Bithyine*. Athènes, 2014.
- Detschew 1957:** D. Detschew. *Die thrakischen Sprachreste* (= Schriften der Balkankommission. Linguistische Abteilung. Vol. 16). Wiene, 1957.
- Mihailov 1966:** G. Mihailov. *Inscriptiones Graecae in Bulgaria repertae*. T. IV. Sofia, 1966.
- RGN 1962:** *Russisches geographisches Namenbuch*. Bd. 1. Wiesbaden, 1962.
- Vlajić-Popović 1990:** J. Vlajić-Popović. *Sh. arzân, arzòvan, rzân*. – В: Јужнословенски филолог. Т. XLVI. Београд, 1990, с. 63–68.
- WRG 1960:** *Wörterbuch der russischen Gewässernamen*. Bd. 1. Wiesbaden, 1960.

S U M M A R Y

ANCIENT PLACE NAMES OF TSARIBROD REGION

Anna Choleva-Dimitrova

When we speak of Western Bulgarian Outlands, we encompass the areas currently or formerly populated by ethnic Bulgarians that have remained outside of Bulgaria's present borders. After The Treaty of Neuilly from 1919, most of the settlements in the former Tsaribrod District remained outside the state.

The subject of the present study will be local (place and water) names or microtoponyms from 34 settlements currently located in neighboring Serbia, which formerly formed the Tsaribrod administrative region and are now distributed between different Serb districts. The great majority of place names were excerpted from written sources. The performed etymological and onomastic analysis of 3000 microtoponyms from the Tsaribrod region could be summarized as follows: ancient name layers; the linguistic singularities of the toponyms are characteristic of a much earlier archaic stage of the development of our language and this attests to their antiquity. The study of the origin and significance of the researched microtoponyms from the Tsaribrod and Pirot regions has led me to the conclusion that the local names follow the characteristics of contemporary Bulgarian naming systems (toponymyc and anthroponymyc).

The majority of the microtoponyms presented here have preserved lexis or anthroponyms in their root for which there are exact parallels in Bulgarian toponymy, both in the neighboring areas to the east and in more remote places with an ancient Bulgarian population. The toponymyc data basically confirms the unity of the Bulgarian language in spite of all the later influences and the often aggressive politics of assimilation imposed by neighboring states.

Ключови думи: топоними, микротопоними, антропоними, ономастика, Царибродско.
Keywords: toponyms, microtoponyms, anthroponyms, onomastic system, Tsaribrod Region.

A B T O P

Проф. д.н. Анна Чолева-Димитрова
Институт за български език
„Проф. Л. Андрейчин“, БАН
annacholeva@gmail.com

Anna Choleva-Dimitrova, Prof. DSc.
Institute for Bulgarian Language
“Prof. L. Andreychin”, BAS
annacholeva@gmail.com

